Mona Mannevuo

IHMIS–KONE TÖISSÄ

Sotienjälkeinen Suomi
tehokkuutta tavoittelemassa

Gaudeamus

Kirjan tekemistä ovat tukeneet Alfred Kordelinin säätiö sekä Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen neuvosto (rahoituspäätökset 312710 ja 312795).

Copyright © 2020 Kirjoittaja & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Perttu Lämsä

KL: 30, 92.7, 69.11 • UDK: 3, 948.0, 65.01

ISBN 978-952-345-086-8

Painopaikka: Printon Trükikoda, Tallinna 2020

SISÄLLYS

1. Johdanto: mikä ihmiskone? 13

Arvaamaton ihmiskone 17
Sosiaalinen insinööritaito 21
Hyvissä aikeissa 26
Biofilantropia 30
Neurorationalisointi 33
Nykyisyyden historia 40

2. Tehostamisoppien jäljillä 47

Fordin ankarat opit 51
Taylorin työn tiede 57
Inhimillinen tehostaminen 62
Työpsykologia sotien jälkeen 67
Sielullisen voimatalouden optimointi 74

3. Työnjohto-opit sotakorvausteollisuudessa 84

Sotakorvausteollisuuden valtuuskunta 87
Kirjoitettu ja kirjoittamaton historia 91
Työnjohto-oppien sotilaallinen kuri 96
Normaalijoutuisuus 100
Tehokkuuden minimalistinen estetiikka 109

4. Työterveys elinvoimaa kasvattamassa 111

Kansainvälisiä tieteellisiä yhteyksiä 113
Työterveyslääkäri Leo Noro 118
Setä Samuli vaalii työväkensä terveyttä 126
Törkyiset suomalaiset 136
Terveyskansalaisuus 141

5. Suomalaisten itsepäinen jäykkyys 148
Luonneoppi 151
Epäplastillinen työväestö 159
Kaupunkilaisten ja maalaisten mielihalut 166
Muovattavat nuoret 175
Tunteelliset naiset 178
Vähemmän on enemmän 182

6. Työn sielullinen hygienia 186
Teollisuuslaitosten psykiatrinen huolto 189
Uupumuksen tiede 196
Heikot luonteet 201
Tahdottomat laiskurit 206
Tunnolliset työuupuneet 210
Hysteeriset puuhastelijat 215

7. Psykopaatit töissä 219
Kaikenlaisia kummajaisia 223
Hienostunut psykopaattiluokittelu 229
Ei sairas mutta ei tervekään 234
Puolihullut alaiset 239
Neurokulttuuri 243

8. Tuupaten tehokkaaksi 247
Terveet aivot 249
Itsekurin tiede 256
Tuuppauspolitiikka 262
Neuroliberalismi 267
Kansakunnan moraalinen selkäranka 273
Itsekurilla kukoistukseen 279

Jälkisanat 282

Viitteet 286
Kirjallisuus 304
Hakemisto 319
Kiitokset 325
Kirjoittaja 326